

Svit Ferjančič Benetik, Gimnazija Nova Gorica

Mentorica: Ana Ogrič

ČAKAM TE ... KER MORAŠ PRITI

Čakam te, ker moraš priti. Čakam te ob reki življenja, ki neugnano teče. Čakam te sredi barja v sencah dreves in zvena trav. Čakam tako dolgo, da reka upočasni in ustvari vrtince podob, ki se iz globin povzpnejo po pečini na pesnikovo sklalo, da bodo zapisane v materijo. Čakam tako dolgo, da se odblesku vodnih kapelj ne mudi odteči z lista, da se topoli spokojno umaknejo. Kako dolgo še?

Večno?

Ne, saj se to že dogaja. Stari še znajo praviti, pripoveduje pesnik Dušan Šarotar, kako so poznali različne sveto-ve v pokrajini, ki so ustavili misel, ustvarili trans za neviden prehod podob nad sence oblakov. In sonce še čaka oktobrski list drugega literarnega ustvarjalca, Ivana Minattija, da odpade z veje in bo pripadal samo vetru, zraku, neskončnosti. Za te podobe pa ni dovolj le pisateljeva roka z izostrenim občutkom. Podoba se ustvari kot slika, spomin, ki v nas sproži situacijo, ki se, kot pri lesorezu, izloči iz vodoravne črte sveta, v tem pa se vizualno pre-maže z občutkom za veter in tišino.

Pesnik, pisatelj in scenarist Dušan Šarotar poudarja predvsem veter, ki s svojim odmevom prebije geografske prepreke, ob tem pa težnost ohrani z najbolj subtilnimi elementi pokrajin. Po duhu in izvoru sicer Sobočan, a globok ljubitelj morja, je, nekdanji študent filozofije in sociologije, zdaj pa že dolga leta svobodni literarni ustvarjalec, v pestro paletu del, prav zmožnosti spomina in občutku okolja pripisal vizijo pravega človeka, ki ni ne hipersenzibilen ne ravnodušen. V drugi pesmi druge knjige zbirke Krajina v molu je prikazano prav to.

V, na prvi pogled, mrtvi pokrajini, ki je s prislovom tukaj dvakrat determinirana kot idealen primer puščice časa, je vseeno tisti »le«, ko se komu zareče, da vidi več. Enokitična pesem s prostimi verzi deluje do zunanjega okolja dokaj zaprto, zdi se, kot da subjekt izvaja govorno vajo opisa naravnega čudesa, ne da bi dopuščal vprašanje ali začudenje. Le včasih reka obrača svoj tok, takrat je to nekaj nevidnega, neizrečenega, spomin na legendo o le-gendi v pogledu, fragment resnične scene, a pesnik ga pozna, ve, da mora priti. In vrtinci niso nič drugega kot val resnic in neizrečenih besed, torej vse tisto, kar lahko popotnik opazi samo brez vodnika. Zato pa se mora usesti in nemo čakati.

Ključ do poezije sta tišina in samota, ko pa odklenemo tisto, kar se je shranilo na morskem ali rečnem dnu, dobi-mo še brezčasje. Zanj pa vemo, da moramo o njem molčati, saj bi pretreslo okolico in karakteriziralo metafore v pesmi. Vrtinci ne bi bili le vodni, temveč tudi življenjski in tok reke bi bile vsakdanje dejavnosti, ki nas zaznamuje-jo. Horizont bi - poleg rumeno-oranžnih odtenkov dobil barvo konca, zatona, barvo zimskega vetra v pesmi Stari so znali praviti. Kam pa bi šlo lesketanje svetlobe? V teku subjektivnih misli se zdi, da nanj nima velikega vpliva. A to le zato, ker ne slišimo glasne interpretacije dela. V njej bi se glas zamajal in glagol morati bi se zamenjal s prišel sem.

Kaj je prišlo, ko besed nismo ujeli?

Tu nam lahko pomaga pesnik in prevajalec Ivan Minatti. Nesojeni zdravnik, rojen v Slovenskih Konjicah, ki najglob-lja čustva izraža prav skozi naravne elemente, ki jih tudi opisuje v svojih treh pesniških zbirkah – S poti, Pa bo pomlad prišla in Nekoga moraš imeti rad ter drugih enotah, brezčasje zamenjuje za nekaj drugega. V priročni-ku za poglobljeno branje – pesmi Tišina, si, poleg tišine in obvezne samote, želi bolečine. Prav tisto, ki jo izraža

Šarotarjeva reka. V tem je bolj melanholično razpoložen. Čeprav opus sestavlja tudi iz ljubezenskih, nostalgičnih in partizanskih pesmi, se zdi, da vseh njegovih pesniških izdaj ne bi bilo, če ne bi poznal skrivnosti, ki jih izdaja reka, pa tudi ne, če bi ostal brez materinske dlani neba pod jesen – tišine.

Trokitična pesem Tišine bi rad je čustvena izpoved prvobitne želje osebne rasti v hierarhiji potreb. Zakaj tišina? Mar ni skozi pesnik le še bolj otožen in melodramično tone v lastnih verzih kot neuslišana prošnja po vodi? Toda samo skozi takšno pripoved odklenemo vrata stebrov narave, kakor za Minattija pravijo, na njegovem fevdu ali barju. Prav tja so se, na poti od Prekmurja do Jadrana, skrile tiste misli in resnice, ki ločijo Šarotarjev in Minattijev otok poezije in ju tako idealno dopolnjujejo.

Zreli molk utrujenih bilk in omagujoča srca molčečih dreves ter spokojno lesketanje voda so misli miline in občutek za veter ter odprti arhivi človeštva od prvih pomnjenj čudežev ciklam in srebrnega dežja ptic.

Bilke, drevesa in voda so utrujeni, molčeči in lesketajoči se. Kot snov v pesmi Stolp, ki se giblje v času, a ne ve za začetek in konec in kot brez krajno oko Petra Velikega, ki je v sedanost ujelo avro prihodnosti – gotovo avro, saj to narekuje tišina. Metafora usihanja korenin, ki hkrati pomeni utrditev v primarnem vesolju duše – zemlji in odmiranje ter odhod duše v nebo, nazorno kaže na povezavo Šarotarjevih in Minattijevih subjektov, ki sta razpeta med nebom in zemljo, med resnico otoka nemega morja in govorečo resnico otoka hudournikov. Nebo prigovarja vejam in praprotilim, saj spijo, a kot pravi subjekt v drugih pesmih zbirke, kot je Pod zaprtimi vekami, so mravlje in trave prav on sam, potisnjen pod težo sveta in zdaj ne more spati, ker čaka, da pride ...

Druga kitica ponovi misel naslovnega in prvega verza, kot da se junak opogumlja, zbuja, ne želi se odvrniti od skrivnosti, ki jo pesem hrani. Rad bi, da začuti tišino v svojem bistvu. Tokrat je pričakal, kar mora priti. Pričakal je odsev sveta.

Naloga poezije ni, da piše o neskončnosti in izjemnosti sveta, ampak da najde njen temelj. Dušan Šarotar in Ivan Minatti to počneta skupaj z naravo, časom, samoto, tišino in brezčasjem/bolečino.

Kot taka ubirata podobne poti do svojega bistva. Šarotar se tu opre tudi na sodoben družbeni razvoj in trpko hladno išče kontraste med osebami in njihovimi dosežki ter tako napoveduje njihove zgodbe.

Prevladujoča tema je bivanjska, v vsem svojem bistvu pa ne pozabi na situacijo med sedanostjo in prihodnostjo, med ponavljanjem zgodovine in našo reakcijo nanjo. Piše vedno isto knjigo in vse točke svojega besednega zemljevida simbolno dopolni s predmeti, vidnimi vsem. Minatti se usmerja tudi v ljubezen in iskanje tistega, kar kasneje žrtvujemo na oltarju prave poti življenja. Ustvarja nekakšne letopise, ki jim doda tudi partizanske motive, ki jih črpa iz svoje vsakdanje poveljniške dejavnosti.

Piše tudi o minevanju sebe, kar je stopnjevanje Šarotarjevega Občutka za veter.

Ko imamo pred samo dva pesnika različnih krajev in duševnih pokrajin ter videnj, ki pa ju povezujejo širši družbeni prostor, daleč potujoče misli in dolgoletna, podobna življenjska spoznanja, se težko odločimo, v katerega od obeh svetov bi raje vstopili. Morda v Šarotarjeve krajine, ki demantirajo prepričanje o popolni melanholiji panonske duše in nam omogočajo slediti cilju – kot vinar sledi vinu v peti knjigi zbirke Krajina v molu, ko so molovske strune le glasbeni prepis durove lestvice življenja.

S tem pa tudi olajšano doživljanje vsakdana.

Ali bi raje stopil v korak z mislimi Ivana Minattija, saj sem tudi sam mlad in vihrav, obenem pa tudi sam nujno potrebujem samoto in tišino, rad pa bi videl slabosti sveta skozi zaprte veke ubranega zvoka topolov na barju?

Tu pa ne ustavi slutnja, da pesmi in sporočil avtorjev nisem razumel. Kaj bo jablana z jabolkom?

Ugrizni v jabolko, pa boš vedel! Enako je s pesmimi. Ni toliko pomembno, katera pesem v danem trenutku vzvalovi mojo notranjo pokrajino, kot to, da je smer valov prava in da znam prisluhniti vetru na pečini ter se usesti pod tope in prisluhniti naravi in njenim skrivnostim.